

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

RAPPORT 1076

Nota Tongeren, Moerenstraat 18-20

Bouw van een woning

Deel 2: Programma van Maatregelen

Inge Van de Staey, Patrick Reygel en Elke Wesemael
Oktober 2021

ARON-RAPPORT 1076

NOTA
TONGEREN, MOERENSTRAAT 18-20

BOUW VAN EEN WONING

Inge Van de Staey, Patrick Reygel & Elke Wesemael

Tongeren
2021

Colofon

ARON rapport 1076 – Nota – Tongeren, Moerenstraat 18-20. Bouw van een woning

Erkend archeoloog:	Inge Van de Staey (OE/ERK/Archeoloog/2015/00087)
Auteurs:	Inge Van de Staey, Patrick Reygel & Elke Wesemael
Foto's en tekeningen:	ARON bv (tenzij anders vermeld)
Wettelijk depot:	D/2021/12.651/113
ID Archeologienota:	ID 16659

*Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be
Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bv mag niets uit deze uitgave worden veeleelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van web-publicatie, druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook.*

ARON bv

Archeologisch Projectbureau
Neremweg 110
3700 Tongeren
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel: 012/225.250
fax: 012/770.034

© ARON bv, Archeologisch projectbureau, 2021

DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Initieel werd door *Aron bv* een archeologienota (ID 16659²⁶) opgesteld bestaande uit een bureauonderzoek. Op basis van het bureauonderzoek was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed, de waarde daarvan (kennispotentieel) en de omgang hiermee.

Daarom was bijkomend vooronderzoek noodzakelijk. Rekening houdend met de impactbepaling en de archeologische verwachting, werd aanbevolen om geen bijkomende verstoring te veroorzaken in het achterliggende deel door een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. Het aanvullend vooronderzoek zou daarom worden uitgevoerd in het huidige bebouwde deel aan de Moerenstraat, in de vorm van een archeologische profielregistratie op de locatie van de bestaande kelder(s), na uitbraak van de bestaande keldermuren. Bijkomend kon een boring in de achterliggende tuinzone een zicht geven op het niveau van het archeologisch vlak in deze zone.

Op basis van vernieuwde stabiliteitsplannen, waarbij omwille van een weinig draagkrachtige ondergrond gekozen werd voor een vloerplaat met paalfundering, werd de aanpak van het vervolgonderzoek gewijzigd. In functie van de stabiliteit van de omliggende gebouwen zullen de bestaande keldermuren niet afgebroken worden en wordt de kelder gedempt. De sloopwerken werden opgevolgd maar door het behoud van de keldermuren kon de archeologische profielregistratie na uitbraak van de keldermuren niet worden uitgevoerd. Wel werden in de tuin twee controleboringen uitgevoerd.

Na de toevoeging van een combinatieput (10.000 l) aan de lijst van bodemingrepen werd beslist om deze volledig stratigrafisch op te graven.

1.2 Duiding en waardering archeologie en impact van de geplande ingrepen

De geplande werken omvatten de volledige afbraak van twee bestaande woningen met achterliggende aanbouw op twee percelen aan de Moerenstraat 18-20, en de bouw van een nieuwe woonst die de volledige breedte van beide percelen (Tongeren, 1ste adf., sie. C, 135/2^C en 135/2^E) aan de straatzijde inneemt. Achter de nieuwbouw wordt de tuin heraangelegd met aan de achterzijde van het projectgebied, tegen de Leopoldwal, een tuinhuis.

In confrontatie met de gegevens uit de controleboringen kan gesteld worden dat de geplande werken binnen de huidige omgevingsvergunning zullen plaatsvinden:

- T.h.v. de nieuwbouwwoning: in de reeds geroerde bodem naar aanleiding van de afbraak van de bestaande woonhuizen.
- T.h.v. de heraanleg tuin: op basis van de controleboringen wordt duidelijk dat deze ingrepen (met een gemiddelde diepte van ca. 20-50 cm) grotendeels zullen plaatsvinden in de bouwvoor en/of een (recente) ophogingslaag. Het tuinhuis en een deel van de tuin wordt bovendien gebouwd/heraangelegd in een zone van de voormalige verhardingen.

²⁶ De Langhe e.a. 2020; <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/16659>.

De geplande werken zullen grotendeels plaatsvinden in de reeds geroerde ondergrond, dan wel aanwezige bouwvoor of onderliggende ophogingslaag. Enkel plaatselijk kan mogelijk het onderliggende archeologisch niveau (dat een diepte bereikt van ca. 75 tot 100 cm -mv) worden bereikt. Eventuele archeologische resten zullen daarbij enkel versnipperd worden aangetroffen. De kans op kennisvermeerdering wordt als gering ingeschat.

De combinatieput met een omvang van 3 op 3 m en een diepte van 2,4 m onder het huidige maaiveld zou wel een significatie verstoring van het archeologische niveau veroorzaken, waardoor beslist werd om deze voorafgaandelijk volledig op te graven en alle archeologische sporen volledig te onderzoeken. De potentiële kennisvermeerdering werd bijgevolg reeds bereikt tijdens het huidige onderzoek.

1.3 Bepaling van maatregelen

De waarde en het kennispotentieel van de vindplaats is minimaal of werd reeds ten volle bereikt. De kosten van een bijkomende opgraving wegen dan ook niet op tegen de geringe kennisvermeerdering die zulk onderzoek zal opleveren. De zone van de combinatieput werd volledig opgegraven. Bijkomend archeologisch onderzoek wordt daardoor niet nodig geacht. Er moeten daarom **geen maatregelen** getroffen worden en er werd bijgevolg geen Programma van Maatregelen voor verder onderzoek opgemaakt.

De opgraving ter hoogte van de combinatieput maakte wel duidelijk dat er een archeologische site aanwezig is vanaf 1,6 m onder het maaiveld of ca. 89,80 m TAW. Voor het volledige terrein, met uitzondering van de opgegraven 9 m² ter hoogte van de combinatieput, wordt dan ook een behoud in situ voorgesteld vanaf 1,3 m onder het loopvlak of ca. 90 m TAW.

De uitvoer van het behoud in situ wordt beschreven in het onderstaand Programma van Maatregelen.

Dat er geen verder archeologisch onderzoek nodig is, neemt niet weg dat de aannemer/uitvoerder van de werken gehouden blijft aan de meldingsplicht van archeologische vondsten moesten deze toch worden aangetroffen. De context zit vervat in artikel 5.1.4 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

2. Programma van maatregelen: behoud in situ

2.1 Afbakening van het projectgebied

Locatiegegevens	Limburg, Tongeren, Moerenstraat 18-20
Oppervlakte	Het projectgebied dat in aanmerking komt voor <i>in situ</i> bewaring heeft een oppervlakte van 333 m ² .
Bounding box coördinaten	Xmin, Ymin: 227735.60, 163836.70; Xmax, Ymax: 227771.30, 163856.24
Kadasternummers	Tongeren, 1 ^{ste} afd., sie. C, 135/2C en 135/2E

Afb. 35: Kadastraal plan met perceelgrenzen en afbakening van het projectgebied in het rood dat volledig in aanmerking komt voor *in situ* behoud. De locatie van de onderzochte zone van de combinatieput is in het blauw gemarkeerd.

Gezien de resultaten van de proefput en de locatie in de binnenstad van Romeins Tongeren kan voor de volledige zone een hoog potentieel geschat worden. De archeologische lagen bevinden zich echter dieper dan 1,6 m onder het loopvlak en zullen niet verstoord worden door de huidige geplande bodemingrepen. Het volledige terrein komt bijgevolg in aanmerking voor behoud in situ vanaf een diepte van 90 m TAW (inclusief een buffer van 30 cm).

Het feit dat delen van de site in situ behouden kunnen blijven, sluit niet uit dat bij toekomstige werken op deze delen van het projectgebied een archeologisch vervolgonderzoek als noodzakelijk wordt ingeschat.

2.2 Strategie

De geplande bodemingrepen hebben reeds een zo minimaal mogelijke impact op het bodemarchief en de zone van de toekomstige combinatieput werd reeds volledig opgegraven. Daarom is momenteel geen verdere aanpassing van de plannen nodig. De resterende bodemingrepen zijn immers dusdanig ondiep of reeds gelegen ter hoogte van verstoringen dat ze het archeologisch vlak niet zullen raken.

Desondanks is de aannemer/uitvoerder van de werken wel gehouden aan de meldingsplicht van archeologische vondsten. Deze melding van archeologische toevalsvondsten is wettelijk verplicht. De context zit vervat in artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

3.3 Uitvoeringswijze

Er dienen geen specifieke maatregelen genomen te worden, met uitzondering van het niet wijzigen van de vooropgestelde bodemingrepen zodat er geen verstoringen veroorzaakt worden dieper dan 90 m TAW.

